

(המשך מעמוד 37)

● הוא אמר את זה באופן גלוי וברור?
הוא רמו כמה פעמים ששמיר ידע.

● זו פעם ראשונה שאתה נפגש עם אנשי-חרות?

כן. התרגשת?
היתה לי תיקווה שאולי תהיה דרך למצוא מידע שהיה שייך בהחלטות המועצה הלאומית הפלסטינית כנסים לריאלוג. וכשמירב כתב את הרעיונות שלו על הגייר, הוא חשב להעביר אותם בעצמו לערפאת.

● הוא אמר את זה?
בוודאי. ובמהלך הפגישות צומצמו ניירות העבודה לשני עמודים. וזה היה הגייר שאותו התכוון למסור לערפאת באופן אישי. הוא התכוון לנסוע לז'נובה ולהיפגש שם עם ערפאת. הוא רק ביקש שמישהו מאיתנו יבוא איתו ויעזור לו להסביר לערפאת את הרקע.

הוחלט שאני אסע, אבל רציתי שיהיה ברור שלא יעשו לי בעיות כשאחזור אחרי פגישה עם ערפאת. בתחילה אמר שיוכל לסדר הבטחה

ענת סמירנסקי ודניאל חוה

סרי נוסייבה ואשתו לוסיה במלחמת 1967 הייתה בלימודים בלונדון

משמיר, אחר-כך אמר שלא יוכל לתת לי משהו, אבל שאני יכול להיות בטוח שלא יעשו לי כלום כשאחזור.

התכוונו לנסוע ביום ראשון. ביום שבת טילפן אלי דויד איש-שילום ואמר לי שעמירב החליט ברגע האחרון שלא לנסוע. בינתיים פייצל נעצר. ● אתה יודעת על הפגישות של פייצל?

בוודאי, הוא הצטרף לשיחות שלנו מייד אחרי שוחרר מהכלא, כחודש יולי. ● דובר אל על סודיות הפגישות? לנו לא היה איכפת שיהיו פורסם, אבל עמירב ביקש לשמור על סודיות, ואמר שאם זה יתפרסם זה יהיה כמו התאבדות פוליטית שלו. מצידנו, פירסום או אי-פירסום לא שינה, כי העקרונות דברנו היו לפי העמדה הפלסטינית. אבל בגללו הסכמנו לשמור את הפגישות בסוד.

● אני מבינה שאתה נסעת לז'נובה. דיברת איתו לפני שנסעת?
לא. וכשכל העניין התפוצץ, לנו לא היתה סיבה לבגוד בו בעניין הסודיות. אבל איש-שילום ושלוש ירושלמי, וכתב של כלי-החדש, החליטו ליפרסם את העניין, ואז היתה הרבה תרגשות. הדברים התגלגלו כפי שהתגלגלו מכיוון שעמירב החליט ברגע האחרון לא לנסוע. הוא אמור היה להציג את הדברים לערפאת, ואמור היה לקבל מערפאת מסר ממשלתי-ישראלי, שי התנאים שעליהם רובר מקובלים עליו.

כשמירב החליט שלא לנסוע, נותר בתמונה רק דויד איש-שילום, שהיה איתנו לכל אורך המיפגשים. הוא הלך לראות את ערפאת כשבירדו הגייר שעמירב היה צריך להגיש לו, וצ'רל ביטון הצטרף אליו.

אני חושב שצ'רל לא ידע הרבה על המיפגשים שהיו לנו עם עמירב. בפגישה שהיתה להם עם ערפאת, איש-שילום שאל אותו אם הוא מוכן למסור מסר שכלולות בו אותו הנקודות. ערפאת היה מאוד ברור בתשובתו. הוא שאל אותם אם הם נציגים של ממשלת ישראל, כי ידע שעמירב היה אמור לבוא ושהוא לא בא. ואז הוא אמר שאם ממשלת ישראל היתה שולחת בקשה, הוא היה עונה לה, אבל שהוא אינו חובכן ואינו מוכן למסור מסרים לכל אחד, ושצ'רל היות מן קשה רישמית.

בוה הוא הרג שתי ציפורים במכה אחת: מצד אחד הוא לא נתן שום מסר, ומצד שני בדרך עקיפה הוא הצליח להעביר לקהל בישראל שבראשן עקרוני הוא מוכן ומסכים לדברים שעליהם רובר.

צ'רל ביטון מאוד התרגש, וחשב שזה מסר כפשוטו — וכך פורסם העניין עוד בז'נובה. ● ואיפה אתה היית בז'נובה? הייתי בז'נובה, הלכתי לאורך האגם והבטתי בכוכבים. במליאה הייתי משקיף.

כשהם באו בחזרה לארץ, הם פירסמו את עניין המסר. מבחינתי, לא הייתי אומר דבר בעניין של עמירב. אני לא רציתי לצאת לז'נובה. אבל הייתי עיתונאי ירושלמי החליט לפרסם את כל הפגישות בגלל המעצר של פייצל אל-חוסייני. הוא חשב שנעשה לו מעשה לא נקי.

● הם אמרו לך שהם עומדים לפרסם את העניין?
אני ביקשתי שלא יפרסמו דבר, אבל הם אמרו שהם חושבים שזה יכול להועיל לפייצל. אמרתי שאם יפרסמו את העניין, ייצא גם שמו של עמירב, ואז, ביום החמישי, יום לפני פירסום העניין, הם טילפנו לי, ירושלמי איש-שילום, וקראו לי בטלפון את היריעה. לא היו בה שמות, רק העניין באופן כללי. כאותו זמן עמירב עדיין לא רצה ששמו יפורסם. הוא דיבר עם ירושלמי והחליט לחשוף גם את שמו. הוא התראיין ביום החמישי בערב בטלוויזיה, ואמר שהוא נפגש עם פלסטינים נחמדים והזכיר את שמי. כך זה יצא החוצה, לאט לאט. ואז הוא היה צריך להודות שהוא נפגש עם נאמני-אשף ולא עם סתם פלסטינים מהגדה שמיין להם צבע מגודר, והיה צריך להודות שהוא בעצם ניסה ליצור קשר עם אשף בעצמו, ושהיו עוד אנשים מעורבים בעניין, כולל שמיר עצמו.

אז אחרי שפורסמו הפרטים, אנשים אמרו שעמירב הוא אדם נאיבי, שהובילו אותו באף. שמיר, לדעתו, רצה אפשרות לשיחות עם פלסטינים, והוא חיפש דרך להיפגש עם פלסטינים ולא רצה להשאיר את הוירא רק לפרס. לכן הוסכם שאנחנו נבחר את האנשים שייפגשו איתו. ואפילו הוסכם שפייצל חוסייני יהיה ראש המישיחת. אבל אנחנו לא רצינו סתם פגישה, רצינו שייצא ממנה משהו מועיל.

● לכם, בעצם, לא היה מה להפסיד מכל העניין?
היו לפנינו כמה אפשרויות: שעמירב פועל על דעת עצמו, או שיש מאחוריו קבוצה. שזה נעשה בידיעת שמיר ושוה עניין רציני, או שזה סתם תרגיל פוליטי.

החלטנו שצריך לעודד אותו בכל מיקרה, שגם אם זה סתם תרגיל פוליטי אנחנו יכולים להרוויח מזה, ולא הליכו. ● מה יכולתם להרוויח?
רצינו להרוויח ככך שנביא את הליכו לנקודה שבה יהיו לאנשים שלו מגעים עם אשף. ● זאת אומרת, שלא היה לכם מה להפסיד.

לא, לא נכחו, זה היה עניין מסוכן. ● מה סיכנת?
היכו אותי. אנשים ברחוב לא היו מעודדים את זה. הם היו אומרים שהלכנו למכור את פלסטין מאחורי גבם. במיקרים כאלה, אתה תמיד מסכן את עצמך.

● אבל אתם אנשים ידועים. כן, אבל תמיד יש כאלה שאומרים שאתה עושה משהו מאחורי הגב של כולם, בעיקר כשאתה מקפיד לשמור על הדברים בסוד.

● בדיעבד, אתה חושב שעשית מעשה נכון? כן. כך אני חושב, שהפלסטינים צריכים לקחת בחשבון כל אפשרות להשגת השלום. ● אתה רואה את עצמך בקרבן של תהליך השלום?
של אי-הבנה. אילו הייתי יכול לשבת ולהסביר לכל אחד בנפרד מה היה לי כראש ומה בדיוק היו הפרטים, אני מניח שאנשים היו מבינים שעשיתי את הדבר הנכון. אבל אי אפשר להסביר לכל

אחד לאחר, במיוחד שהעניין יצא החוצה קודם כל בעיתונות הישראלית.

● מי היו אותם שתקפו אותך?
אין לי מושג, כמובן, אבל הכל אפשרי. אני יודע שבשבת היו הודעות נגדי ותקפו אותי וקראו לי בוגד. ביום שני הופצו כמה כרוזים של פרופ"ח, והם לא נראו ככרוזים רגילים. ● אתה יכול לתאר בדיוק מה קרה כשתקפו אותך?
אני לא זוכר.

„אנשים מחוץ לאוניברסיטה נתנו לי להרגיש שהרחוב הפלסטיני לציד”

יצאתי מאולם ההרצאות באוניברסיטת בירד. זית. בדיוק נתתי הרצאה על הפילוסוף האנגלי ג'ון לוק. הוא דיבר הרבה על הקונספציה של החרות, על חרות המחשבה, על סובלנות לדעות, ועל זה דיברתי בהרצאה.

השיעור נגמר ב-10:30 והסטודנטים כבר יצאו. אני נשארתי באולם עם כמה מהקולגים שלי, ואני יצאנו החוצה. במסדרון, בקומה החמישית, היו מעט סטודנטים, ואז מישהו צעק לעברי: „הנה אנשים רעולים” וקרא לי לברוח.

● ידעת שזה מכוון אליך?
כן, כשאמר לי לברוח — הבנתי. רצתי לכיוון המעלית, והם באו מכיוון המדרגות. הם היו ארבעה. לאחד מהם היה סכין ביד, לשניים אחרים היו סכיני-חיתוך ולרביעי היתה אלה. רצתי למעלית והיא לא פעלה.

● אף אחד לא ניסה לעצור אותם?
כן, ניסו אבל לא הצליחו. אחד הסטודנטים עמדה ביני ובינם, והם היכו אותה. אחד המורים ניסה לעצור את בעל האלה, וגם הוא קיבל מכות. צריך להבין שכל העניין נמשך רקעה וחצי. אני ניסיתי להגן על עצמי.

● צעקת?
לא, רק מאוחר יותר. הגנתי על עצמי ביד שמאל ובעצתי בהם ברגלי. יצאתי מהמעלית והם ניסו למשוך אותי וקרעו לי את המיקסטרון. רצתי במדרגות מטה והם אחריי, ממש קומות. בכל קומה הם ניסו לתקוף אותי, ואז צעקתי עליהם שהם משוגעים. כשהגעתי למטה כבר היו שם הרבה אנשים, והם נרחו לגבעות.

● בשלב הזה כבר היית פצוע?
כן. היה לי דימום מהמצח, העין הייתה עצומה, המיסקיים אברו, איברתי גם נעל את כשניסיתי לבעוט בהם. היד שלי דיממה והראש שלי היה סחרחח.

● נפלת?
לא. בדרך, כשנרתי מהם, כל פעם נפלתי וקמתי והמשכתי לברוח. אחר-כך מישהו לקח אותי למכונית שהסיעה אותי לבית-החולים.

● פחדת?
כשהתקפו אותי לא היה לי זמן לפחד, התרכזתי בהגנה עצמית. אבל אחר-כך, אחרי שהם ברחו, כבר יכולתי לחשוב על העניין ופחדתי.

● עכשיו אתה סוחר?
לא. ● אתה בורק את המכונית בבוקר לפני שאתה נכנס לתוכה?
לא. למלכד מכונת זה עניין למיקצוענים. כשהלכתי לפני יומיים לאוניברסיטה הייתי שוב כאותו מקום, הרגשתי קצת עצבני. אבל כשאני כאן, בירושלים, האווירה אחרת ואני לא מרגיש מתח.

אנשים מחוץ לאוניברסיטה נתנו לי להרגיש שהרחוב הפלסטיני הוא לציד. הרבה אנשים טילפנו לי, גם פלסטינים שנמצאים בחוץ-טילפנו לעודד אותי אחרי המכות. היתה הרבה מאוד תמיכה.

אני מרגיש טוב פה, אבל צריך להיזהר. אם אני רוצה בעתיד להיות מעורב בפוליטיקה, אני צריך להיזהר. אבל, כמו שאמרתי, אני לא רוצה להיות מעורב.

● אתה נולדת בבית הזה?
כן. ● אתה הבן הבכור?
לא. יש לי שתי אחיות גדולות ואח גדול ושני אחים צעירים.

● כולם קשורים לפוליטיקה?
האח הגדול שלי הוא היועץ הפוליטי של שייך זייד. השליט של אבו-ד'בי. כבר הרבה שנים והוא גם גר שם. ● ביקרת אותו שם?
בעבר. מזה שנתיים אני לא יכול לעבור דרך

ירדן, אבל אני פוגש אותו באירופה. חוץ מזה יש לי אח אחד שהוא מהנדס כימיה שגר בפאריס, יש לי אח בלונדון שעובד בבנק, אחות שגרה בלונדון ואחות שגרה בניו-יורק והיא ציירת.

● אז רק אתה ואמא שלך גרים פה?
כן. ● את מילחמת 1948 אתה זוכר?
לא. אני בן 38. ● את מילחמת 1967 אתה זוכר?
כשזה קרה הייתי בלונדון, למדתי שם.

● שלחו אותך ללמוד בלונדון כי הייתם עשירים?
כן. כשנסעתי זה היה יותר מקובל. ● זאת אומרת שבצעם לא גרלת פה.

כן, עובתי כשהייתי בן 16. נסעתי ללונדון ולמדתי שנתיים לימודים קדם-אוניברסיטאיים. אחר-כך למדתי באוקספורד פוליטיקה, פילוסופיה וכלכלה. אחר-כך נסעתי לעבוד באבו-ד'בי, זה היה אחרי מלחמת 1967. הייתי שם תקופה מסוימת, חשבתי שאוכל לעשות הרבה כסף ולהיות מיליונר. אבל כשהבנתי שזה יקח הרבה שנים, עזבתי ונסעתי לארצות-הברית.

● בלתי מילגה מהרווארד ונסעתי לעשות שם את הדוקטורט בפילוסופיה. אחר-כך חזרתי לכאן. ● זה קשה לגדול בכנו של מישהו מסורס?
זה לא קשה. אני מרגיש מאוד מיוחד להיות הבן שלו, ואני מרגיש שהוא היה אדם מאוד מיוחד. חוץ מההילה, היה לו ראש מיוחד במינו, ואני מרגיש מיוחד בעצמי בגלל העובדה שאני חושב שלו.

● היית קרוב אליו?
כשהייתי צעיר לא, אבל מאז שחזרתי, בי 1978, עד שהוא מת, בשנה שעברה, הייתי די קרוב אליו והכרתי אותו היטב. ידעתי מה הוא חושב ומה הוא מרגיש.

● הוא תמך בדרך שלך?
כן, הוא תמיד תמך ביילדים שלו, לא חשוב מה הם אמרו ומה הם עשו. וזה הועיל. למרות שהיו לנו ויכוחים על כל מיני נושאים.

● הוא נחשב פריירדני?
זה נאיבי לומר עליו דברים כאלה. ● מה הוא היה אומר על מה שקרה עכשיו?
בסוף חייו לא היו לו הרבה תיקנות שישראל תגיע להסדר עם הערבים. הוא לא האמין ברצינותה של ישראל, ולכן חשב שכל הצעדים הפוליטיים שנעשו עליידי ישראל הם לא רציניים. הוא מעולם לא היה בעד המעורבות שלי כדיאלוגים האלה.

● מה הוא חשב שצריך לעשות?
הוא האמין שצריך לשבת בשקט ולתת לדברים להתגלגל, ושאיני צריך להמשיך לחשוב ולכתוב.

● הוא היה מאושר במה שעשית?
הוא לא היה מאושר מהעובדה שאנחנו תחת כיבוש ולא עושים הרבה בעניין הזה. הוא חשב שאנחנו מאבדים כוח לאט-לאט. אבל הוא תמיד ראה את עצמו כחלק מיישות גדולה יותר. הוא האמין כאלוהים, הוא ראה את הדברים תמיד מנקודת-מבט היסטורית.

● אתה חושב שיש משמעות לעובדה שגם אתה וגם פייצל-אלי חוסייני בנינו של אנשים מסורסמים?
זה לא מוה, כי יש הרבה אנשים שקשורים במישפחות מפורסמות.

● מי היום המנהיג בגדה?
אבא שלי אמר פעם כראיון טלוויזיוני, שאין כזה דבר מנהיגות בגדה ובעוה, כי אין מנהיגות תחת כיבוש. אם אתה באמת מנהיג, אז אתה יושב

„אי-שילום ירושלמי”, החליטו לפרסם את העניין, וטענו שזה יעיל לפייצל אל-חוסייני שנעצר

בכלא: ואם אתה לא נכלא, אתה לא מנהיג אמיתי. לא כל מי שחושב שהוא מנהיג יכול להיות כזה. ● אם תקום כאן מדינה פלסטינית, מה תרצה לעשות?
לעוב. ● לא?
אני ארצה להתרכז בעניינים שלי. אם יתנו לי להיות שגריר באיזה מקום כמו האיים הקנריים או בטאגטי, אני אסע. רק שזה לא יהיה מקום יותר מדי מרכזי.